

PERSBERICHT

COVID-19 pandemie leidde tot achterstand duizenden diagnoses

Binnen en buiten de oncologie; geen herstel of compensatie

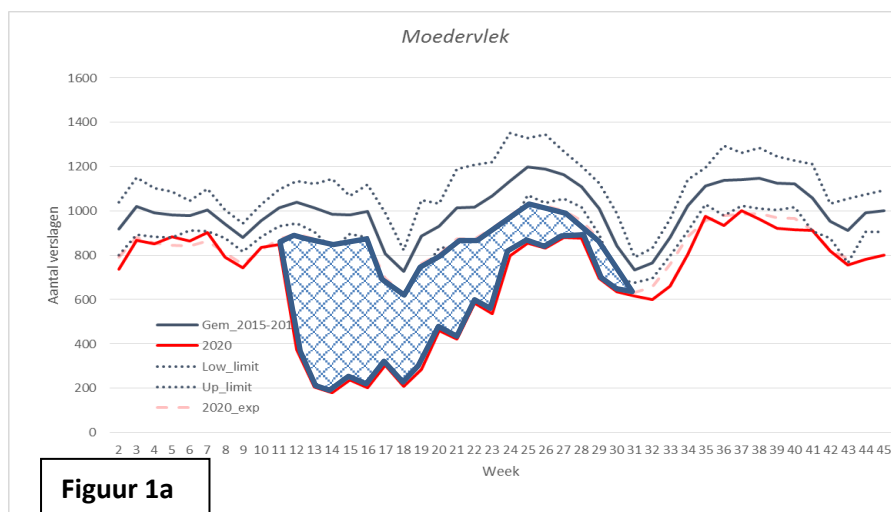
Naast achtergebleven diagnoses in de oncologie (moedervlekken en melanoom, mammabiopten, prostaatbiopten en darmpoliepen) blijkt er een achterstand in diagnostiek bij tal van andere ziekten te zijn, zoals coeliakie en chronische ontstekingsziekten van het maag- en darmstelsel. Dit geldt voor zowel volwassenen als voor kinderen. Dat blijkt uit oriënterend onderzoek van De Nederlandse Vereniging Voor Pathologie (NVVP) en pathologiedatabase Pathologisch-Anatomisch Landelijk Geautomatiseerd Archief (PALGA) naar de omvang van deze daling en naar het herstel van de diagnostiek na de eerste golf. Pathologen vinden de resultaten van het onderzoek verontrustend.

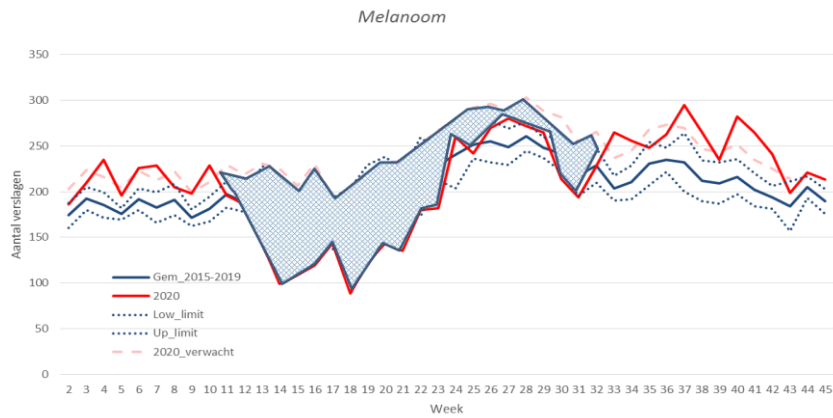
Jos Bart, voorzitter van de NVVP: 'We hadden gehoopt dat er na de opheffing van de gedeeltelijke lockdown een inhaalslag zou worden gemaakt. Uit de cijfers blijkt echter dat een traag herstel tot een normaal niveau opgetreden is, maar dat de achterstand niet is ingehaald.'

De pathologen beschouwen dit als alarmerende cijfers, omdat op grond van deze cijfers en enkele recente publicaties (2,3,4) verondersteld moet worden dat er in Nederland duizenden patiënten moeten zijn met een ernstige, mogelijk kwaadaardige ziekte, die nog niet ontdekt is. Voor een aanzienlijk deel van deze patiënten bestaat een goede behandeloptie, mits behandeling niet te lang wordt uitgesteld. Uitstel van diagnostiek en behandeling leidt potentieel tot aanzienlijke gezondheidsschade.

Weefselonderzoek

Tijdens de eerste golf vanwege de COVID-19 pandemie werd de reguliere zorg bij de huisarts en in de ziekenhuizen drastisch afgeschaald. Ook werden de bevolkingsonderzoeken naar baarmoederhalskanker, borstkanker en darmkanker tijdelijk stopgezet. Dit heeft geleid tot een sterke daling in het aantal diagnoses dat door pathologen op grond van weefselonderzoek werd gesteld (1).





Figuur 1b

Inhaalslag ontbreekt

Figuur 1a en 1b tonen kenmerkende grafieken van een daling tijdens de periode van de eerste golf, gevolgd door een langzaam herstel. Dit komt overeen met ons (NVVP & PALGA) recente rapport aan RIVM (1). Het gearceerde gebied betreft het aantal missende diagnoses. Het herstel bereikt maximaal de normale waarde van de afgelopen 5 jaar, maar nergens wordt een inhaalslag gemaakt. Alle onderzochte parameters tonen in feite hetzelfde beloop.

Tabel 1. Aantal en percentage Missende diagnoses/verrichtingen vergeleken met het verwachte aantal op grond van 2015-2019, gecorrigeerd voor trends in incidentie

Diagnose/verrichting	Missend t/m wk 43 t.o.v. verwacht 2020	% missend
Melanoom	1280	15,3
Moedervlek	7323	24,9
Prostaatbiopt	1428	10,3
Borstbiopt	8114	23,9
Dikke darmpoliep	53807	26,8
Blindedarmoperatie >18 jaar	184	2,1
Blindedarmoperatie < 18 jaar	-191	-8,2
Slokdarmbiopt <18 jaar	160	13,7
Maagbiopt <18 jaar	138	18
Dunne darm biopt <18 jaar	206	15,1
Coeliakie <18 jaar	410	10,9
Galblaasoperatie	916	8,2

Tabel 1 toont een overzicht van de cumulatieve aantallen van missende diagnoses/verrichtingen.

Conclusies

De NVVP en PALGA trekken hieruit de volgende conclusies:

1. Met uitzondering van acute zorg, zoals een blindedarmoperatie, ontbreekt rond de 10%-15% verrichtingen en diagnoses ten opzichte van de verwachtingen, gebaseerd op 5 jaars-gemiddelden. (De cijfers zijn gecorrigeerd voor de normaal te verwachten stijging of daling van de frequentie waarin deze ziekten voorkomen).

2. Procentueel is het aantal ontbrekende diagnoses even groot bij volwassenen als bij kinderen.
3. Procentueel is het aantal ontbrekende diagnoses even groot bij kanker als bij andere ernstige ziekten, zoals coeliakie of chronische ontstekingen van het maag- en darmstelsel.
4. Door het uitblijven van een goedaardige diagnose zoals een moedervlek, konden zeer veel patiënten niet worden gerustgesteld.
5. Voor de onderzoeken in het kader van het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker, borstkanker en darmkanker ontbreekt meer dan 25% van de gestelde diagnoses.
6. Na het hervatten van de reguliere zorg bereikt het aantal diagnoses dat per week wordt gesteld hooguit het normaliter te verwachten niveau. Voor geen van de onderzochte ziekten wordt een inhaalslag gemaakt.
7. Op grond van deze cijfers kan worden verondersteld dat enkele duizenden patiënten met kanker nog niet zijn ontdekt.
8. Ook moet worden aangenomen dat honderden kinderen met goedaardige, maar ernstige ontstekingsziekten van het maagdarmstelsel nog niet zijn gediagnosticeerd.
9. Het aantal blindedarmoperaties is op peil gebleven. Dit kan een indicator zijn dan de acute zorg min of meer op peil is gebleven, maar nader onderzoek, samen met chirurgen en kinderartsen is noodzakelijk.

Ga met klachten naar huisarts

Volgens de pathologen moeten er twee dingen gebeuren om de gezondheidsschade te beperken:

Bart: 'Het is belangrijk dat mensen met klachten zich blijven melden bij de (huis)arts.

Iris Nagtegaal, voorzitter van PALGA: 'Wij roepen op om buitengewoon terughoudend te zijn met het stopzetten van bevolkingsonderzoeken.'

De NVVP is de medisch wetenschappelijke vereniging van de Nederlandse pathologen en onderdeel van de Federatie van Medisch Specialisten.

Pathologen zijn medisch specialisten die ziekten diagnosticeren en behandeladviezen geven op grond van onderzoek van weefsels, cellen en DNA.

PALGA is opgericht door pathologen als een landelijk systeem om uitslagen van pathologieonderzoeken te registreren en de toegankelijkheid van uitslagen en patiëntenmateriaal te waarborgen. Sinds 1991 participeren alle pathologie-afdelingen in Nederland in dit netwerk. De opgebouwde database is van onschatbare waarde voor patiëntenzorg en wetenschappelijk onderzoek.

Literatuur:

1. NVVP en PALGA, 6 juli 2020: *Impact van de Covid19 pandemie op de zorg in Nederland; Week 1 t/m 22 2020 (rapportage t.b.v. RIVM, versie 2.0)*
2. Dinmohamed et al. *J Hematol Oncol* (2020) 13:147: *The impact of the temporary suspension of national cancer screening programmes due to the COVID-19 epidemic on the diagnosis of breast and colorectal cancer in the Netherlands*
3. Dinmohamed et al. *Lancet Oncol.* 2020 Jun; 21(6): 750–751 *Fewer cancer diagnoses during the COVID-19 epidemic in the Netherlands*
4. Groen Mt et al., *Gastroenterology* (2020), *Reduction of IBD healthcare during the COVID-19 pandemic: a nationwide retrospective cohort study.*
5. S.M. Willems et al., *Ned. Tijdschr. Oncologie* (2020), *'Call for action': impactanalyse van COVID-19-epidemie op de moleculaire diagnostiek*